

ŠOLTANSKI PJESNICI

Živan Bezić

Dosad se je sa splitskih balkona Šolta samo »vidjela«. Ne samo u geografskom smislu kao jedini »splitski otok«, već i u umjetničkom smislu kao otok slikara. Šoltanski slikari »naivci« (Buktenica, Kalajzić, Sule i dr.) poznati su naime po svojim slikarskim izložbama u Splitu, a neki od njih uživaju i svjet-ski glas.

Odnedavno se o Šolti i »čuje«. Najprije po izvršnoj monografiji *Otok Šolta*, što je uredio zagrebački prof. dr. M. Mihovilović. Po svojoj raskošnoj opremi i bogatom sadržaju pročula se u znanstvenim krugovima i daleko van Splita. Ovog se je pak ljeta (1991) taj mali otok oglasio još jednom, ali u mnogo skromnijem obliku, u obliku zbirke pjesama šoltanskih pjesnika, koju je izdalo domaće glazbeno društvo Olinta (Grohote, 1991). Šteta je što se glazbeni zbor Olinta ne čuje koji put i izvan Šolte. No dobro je što se je oglasilo i na ovaj način.

Zbirka nosi isto tako skroman, ali značajan, naslov **Baščina**. Time je sretno označen njezin »nomen« i »omen«. Pisana je većinom u baštinjenoj šoltanskoj čakavici, a tema joj je uglavnom rodni otok. U njoj pjesnici najviše tematiziraju svoju ljubav prema rodnoj grudi i vječnu nostalgiju za njom. Neki stariji su se opet i fizički vratili na svoj »šknoj«.

»Baščina« je zapravo mala antologija devetorice šoltanskih pjesnika. Izgleda da su odabir pjesama obavili sami auktori. Propust je što nisu navedeni i pisci biografskih bilježaka o svakom pjesniku. Antologija je kolektivno djelo i nigdje se ne spominje poimence neki urednik. Predgovor je napisala (više o svojoj emotivnoj vezi s otokom svojih predaka, nego o samim pjesmama) splitska povjesničarka umjetnosti prof. Nevenka Bezić-Božanić. Kod tiskanja zbirke je, nažalost, uzmanjkao i jedan dobar korektor.

U antologiji su predstavljeni živući (ali ne svi) grohotski pjesnici. Bilo bi mnogo poželjnije da su u njoj našli mjesta i pripadnici svih otočkih naselja (među prisutnima samo Lukanova nije iz »glavnog grada«), pa bi tako bila zaista šoltanska. Od starih šoltanskih poeta (don J. Bezić, Lj. Bavčević) nije nitko spomenut. U njoj su s pravom našli svoje mjesto i dva upravo preminula pjesnika (M. Mladinov, B. Lukan). Od starije žive pjesničke generacije javljaju se dvojica (Kalajzić, Elezović), a od srednje trojica (D. Mladinov, Sule i Ruić). Tu su i najmlađi pjesnički »šegrti«, dvije učenice (Buktenica, Prekpalaj). Stariji se pjesnici više služe dijalektom a mlađi književnim hrvatskim jezikom, što je i razumljivo. Jedino jedna pjesnikinja nije posegla za čakavicom (jer nije ni rođena na otoku).

Na čelu zbirke se nalazi ime **Marina Mladinov**. To je zaista »autentični seljak pisac«. Do srži je odan svojoj zemlji (i to ne samo u stihovima već i u svojem težačkom životu), iskreno socijalno usmjeren i vjeran starom pučkom jeziku svoga otoka. Nepatvorena pjesnička duša, pun je istinski poetskih zanosa, a pjesma »Kamen« mu je pravi pjesnički biser. Realist je koji ipak ima svoje »bačve pune snova«.

Karlo Kalajzić je »stara barka« što se opet privezala uz rodni žal. Nostalgija ga je ponovo dovukla iz široka svijeta na otok djetinjstva. Ipak je svijet ostavio dosta tragova u pjesnikovoj duši (to se vidi i na jeziku kojim se služi). Njegova je poezija misaona, tematska i meditativna uz lirske proplamsaje. Katkada mu forma zaostaje za mišlju, što se najviše odražava u vezanim stihovima.

Bernarda-Dina **Lukan** senzibilna je ženska duša, autentični lirik. Njezini su motivi samo djelomično vezani uz rodni otok, oni su općeljudski. Možda i zato nije osjetila potrebu da se povjeri materinskom narječju. Stihovi su joj puni metafora i metonimija.

Život **Dobroslava Elezović** odvijao se je kao borba između dvije sudbine: one nutarno-pjesničke i one vanjsko-prozaične. Ipak sudbinska proza nije uspjela zatamiti izvornu snagu srca. Elezović je majstor izričaja i ugodaja te vješti gospodar svojih stihova (More). Izvrstan je poznavalac jezika i svih njegovih semantičkih prelijevanja. Kod kuće je i u zavičajnom i u književnom idiomu. Po njegovoj je »Baščini« i čitava zbirka dobila ime.

Premda je **Držislav Mladinov** svoj život sasvim vezao uz rodno mjesto, to se ne opaža u njegovim pjesmama. On je tanani lirik, uvijek nošen krilima ljubavi koja ne zna za granice. Nije toliko vezan za Baščinu koliko za svoju neimenovanu Ljubav. S njom je u trajnom dijalogu. Njihov je razgovor krcaat tropima i figurama te stoga manje jasan neupućenima. Ipak je i u njima Baščina živa jer je pjesnik nosi u svojim obiteljskim genima.

Dinko Sule je svestrana umjetnička pojava, pjesnik i slikar. Za razliku od Mladinova, potpuno je prožet zavičajnom baštinom. Najviše ga očaravaju religiozne tradicije i običaji puka. U potpunosti se je srodio s očinskom grubdom temama, izričajem i govornom strunom. Najšoltanskiji je od svih Šoltana.

Pjesme **Dalibora Ruić** odaju čistog liričara. On je sav obuzet svojom ljubavlju, svojim opstankom i strahom od smrti. Ne znam zašto je ovom mladom čovjeku život tako tragičan, a poezija puna sjete i tuge. Možda stoga što je previše okupiran samim sobom i samo sobom? »Umrijeti ne želim, tako sam mlad«, uzdiše pjesnik. Kad bude znao živjeti i za druge, barem za svoj zavičaj (što se ne vidi iz objavljenih stihova), neće mu prožimati dušu »ponor i tama« (*Zašto umirem*).

Najmlađu generaciju auktora predstavljaju dvije pjesnikinje, dvije učenice. **Tereza Buktenica** ima širom otvorene oči za svoju okolinu i otočki pejzaž. Sve vidi, sve opaža i sve je zadivljuje. Ona se ne spušta u dubine bivstvovanja, ne filozofira, zadovoljna je ljepotom ljudi i krajolika. Nju zanima samo pojavni svijet. Sve je inspirira, a svoje inspiracije izražava jednostavno i skladno (*Stara trišnja*).

Monika Prekpalaj naprotiv gleda stvari iznutra, kroz prizmu svoje osjetljive duše. Više je misaona i više komplicirana. Njezine misli, osjećaje i stihove ne ograničuju otočki horizonti.

Zbirka »Baščina« je skroman, ali dobar i uspješan pokušaj afirmacije šoltanske poezije. Za još nepoznate zavičajne pjesnike zajednički nastup pruža veće mogućnosti stvaranja i daje im više smjelosti da iziđu iz svoje izoliranosti i povučенosti. U zbirci se jasno naziru poetske međe između starije i mlađe generacije. Starije muče rodoljubni, socijalni i konkretni životni problemi, a mlađe osobni »ljubavni jadi«. Svi su oni, međutim, oduševljeni poklonici ljepote i ljubavi. Kad još bolje uoče i sroče osobni senzibilitet te uspiju još poetskije izraziti dušu vlastitim i originalnim stilom, njihov će pokušaj biti još uspješniji.

Ako je za pjesnike važan text, za nas je čitaoce jednako vrijedan i kontekst njihova stvaralaštva.